ANDIJON SHAHRIDAGI PREZIDENT MAKTABIDA O‘QUV TARBIYAVIY JARAYONLARNI TASHKIL ETISH TAJRIBASI

Rustamova Rushona Baxramjonovna,
Andijon shahridagi Prezident maktabi direktor o‘rinbosari
tel: +998(99)6416889
rustamovarushana88@mail.ru

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Andijon shahridagi Prezident maktabi misolida zamonaviy o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarni tashkil etishning tashkiliy, metodik va pedagogik asoslari yoritiladi. Tadqiqot Prezident maktabida dars va darsdan tashqari faoliyat, baholash, o‘qituvchilarning kasbiy rivoji hamda ota-onalar bilan hamkorlik jarayonlarini tahlil qiladi va ushbu tajribani umumta’lim maktablariga joriy etish imkoniyatlarini asoslaydi. Shuningdek, Prezident maktabining ijobiy tajribalarini umumta’lim maktablari amaliyotiga tatbiq etishga doir uslubiy tavsiyalar taqdim etiladi.*

Kalit so‘zlar: *Prezident maktabi, STEAM ta’limi, formativ va summativ baholash, kasbiy rivojlanish kuni, tadqiqotga asoslangan ta’lim.*

Опыт организации учебно-воспитательного процесса в президентской школе города Андижана

Рустамова Рушона Бахрамжоновна,
Заместитель директора Президентской школы города Андижана

Аннотация: *В данной статье раскрываются организационные, методические и педагогические основы организации современных учебно-воспитательных процессов на примере Президентской школы города Андижана. В исследовании анализируются учебная и внеурочная деятельность, система оценивания, профессиональное развитие учителей и взаимодействие с родителями Президентской школы, а также обосновываются возможности внедрения данного опыта в общеобразовательные школы. Кроме того, представлены методические рекомендации по адаптации положительного опыта Президентских школ в практику общеобразовательных учреждений.*

Ключевые слова: *Президентская школа, STEAM-образование, формативное и суммативное оценивание, день профессионального развития, обучение, основанное на исследованиях.*

Experience of organizing the educational processes at the presidential school in Andijan

Rustamova Rushona Baxramjonovna,
Deputy Director of the Presidential School in Andijan

Abstract: *This article explores the organizational, methodological, and pedagogical foundations of organizing modern teaching and learning processes on the example of the Presidential School in Andijan. The study analyzes classroom and extracurricular activities, assessment practices, teachers’ professional development, and cooperation with parents at the Presidential School, and substantiates the possibilities of implementing this experience in general secondary schools. In addition, it proposes methodological recommendations for adapting the positive practices of Presidential Schools into the practice of general educational institutions.*

Keywords: *Presidential School, STEAM education, formative and summative assessment, professional development day, research-based learning.*

Mamlakatimizda so‘nggi yillarda umumiy o‘rta ta’lim tizimida ta’lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish, o‘quvchilarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishini ta’minlash hamda ta’lim natijalarini xalqaro baholash standartlari bilan uyg‘unlashtirishga qaratilgan islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganlaridek: “Biz O‘zbekistonni rivojlangan mamlakatga aylantirishni maqsad qilgan ekanmiz, bunga faqat ilm-ma’rifat va innovatsiya orqali erisha olamiz”. [1.112] Mazkur jarayonda Prezident maktablari tarmog‘i innovatsion ta’lim modellarini joriy etuvchi muhim institut sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Prezident maktabi ixtisoslashtirilgan davlat umumta’lim muassasasi bo‘lib, uning faoliyati yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun iqtidorli bolalarni aniqlash va o‘qitishni ta’minlashga qaratilgan. Ushbu maktablar yuqori bilim va ko‘nikmalarga ega yoshlarni tayyorlashga qaratilgan bo‘lib, ularning akademik va ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Prezident maktablarida ta’lim jarayoni xalqaro standartlarga mos holda Cambridge o‘quv dasturi asosida tashkil etilgan bo‘lib, u milliy o‘quv dasturi bilan uzviy uyg‘unlashtirilgan. Ushbu yondashuv ta’lim mazmunining zamonaviyligi va milliy qadriyatlarga mosligini ta’minlashga xizmat qiladi. Prezident maktablarida o‘quv-tarbiya jarayoni loyiha va tadqiqot faoliyatiga asoslangan ta’lim, zamonaviy fan laboratoriyalaridan samarali foydalanish, xorijiy tillarni chuqurlashtirib o‘qitish hamda zamonaviy baholash tizimi orqali tashkil etilgan. Dars jarayonida asosiy e’tibor o‘qituvchining faoliyatiga emas, balki o‘quvchining faolligi va dars markazida bo‘lishiga qaratiladi. O‘quvchi dars davomida faqat tinglovchi sifatida emas, balki bilimlarni mustaqil o‘zlashtiruvchi va faol ishtirokchi sifatida namoyon bo‘ladi. Mazkur o‘quv dasturi amaliy mashg‘ulotlar, muammoli vaziyatlar va savol-javoblarga asoslangan interaktiv metodlar bilan boyitilgan. O‘qituvchi esa har bir o‘quvchining individual ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda dars jarayonini tashkil etadi. Shuningdek, Prezident maktablari o‘quv dasturi bilimlarni faqat yodlashga emas, balki tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va muammolarni mustaqil hal etish ko‘nikmalarini shakllantirishga yo‘naltirilganligi bilan ajralib turadi.

Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi mazkur yo‘nalishda alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo‘lib, unda o‘quv rejalari va fanlararo integratsiya, zamonaviy dars metodikalarini joriy etish, pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish hamda tashqi baholash tizimlariga puxta tayyorgarlikni o‘z ichiga olgan yaxlit va barqaror model shakllantirilgan. Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasini o‘rganish ta’lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va yangi mezonlarga asoslangan baholash tizimlarini samarali joriy etish bo‘yicha muhim ilmiy-amaliy xulosalar chiqarish imkonini beradi. Ushbu tajriba Prezident maktablarida shakllangan ilg‘or yondashuvlarni umumiy o‘rta ta’lim muassasalari faoliyatiga moslashtirish hamda ta’lim sifati va o‘quvchilarning xalqaro baholash dasturlaridagi natijalarini oshirish uchun metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Ushbu maqolada Andijon shahridagi Prezident maktabining o‘quv-tarbiyaviy jarayonini tahlil qilish, undagi samarali boshqaruv va pedagogik amaliyotlarni aniqlash hamda ularni umumta’lim maktablari faoliyatiga moslashtirish imkoniyatlarini baholash maqsad qilingan. Tadqiqotda sifatli va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanilib, ma’lumotlar to‘plash, qayta ishlash va tahlil qilish jarayonlari bosqichma-bosqich amalga oshirildi.

Normativ-huquqiy hujjatlar – O‘zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi qonunlari, Prezident farmonlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi va Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari agentligining nizomlari va metodik ko‘rsatmalari.

Zamonaviy maktablardagi o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarga oid ilmiy-tadqiqotlar, iqtidorli o‘quvchilarga ta'lim berish modellariga bag‘ishlangan ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari tahlil qilindi.

Empirik ma'lumotlar – Andijon shahridagi Prezident maktabida o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarni bevosita o‘rganish maqsadida maktab rahbariyati, o‘qituvchilar va o‘quvchilar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar, intervyular hamda fokus-guruh muhokamalaridan olingan ma'lumotlar.

Tadqiqot metodologiyasida tizimli tahlil usuli Andijon shahridagi Prezident maktabida o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarning asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash va ularning o‘zaro bog‘liqligini o‘rganish uchun qo‘llanildi. Komparativ tahlil usuli xalqaro va mahalliy zamonaviy maktablardagi o‘quv jarayonlarini taqqoslash hamda ularning samaradorligini baholash maqsadida ishlatildi. Ekspert baholash usuli doirasida zamonaviy maktablar boshqaruvi sohasida tajribaga ega mutaxassislar bilan intervyular o‘tkazilib, Prezident maktabining samarali tajribalarini umumta'lim maktablari faoliyatiga joriy etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqildi. Anketali so‘rov va intervyu usullari maktab rahbariyati, o‘qituvchilar va o‘quvchilarning o‘quv-tarbiyaviy jarayonga munosabatini o‘rganish hamda muammolarni aniqlashga yo‘naltirildi. Statistik tahlil o‘quv-tarbiyaviy jarayon samaradorligini raqamli ko‘rsatkichlar asosida baholashga xizmat qildi. Eksperimental tadqiqot esa ayrim umumta'lim maktablarida Prezident maktabi tajribasini joriy etish va uning natijalarini tahlil qilish orqali metodik tavsiyalar ishlab chiqishga imkon berdi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 20-fevraldagi “Prezident maktablarini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4199-qarori asosida ilk Prezident maktabi 2019-yil 5-sentabrda Toshkent shahrida, 2-dekabrda Namangan shahrida va 9-dekabrda Xiva shahrida hamda 11-dekabrda Qoraqalpog‘iston Respublikasi Nukus shahrida tashkil etilgan. Keyinchalik 2020-2021-yillar oralig‘ida Prezident maktablarini O‘zbekistonning 14 ta hududida faoliyat yurita boshlagan. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 25-iyundagi 526-son qaroriga muvofiq Prezident maktablari faoliyatini tashkil etish, ularning boshqaruv tizimini yo‘lga qo‘yish hamda ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida amalga oshirishga doir muhim me'yorlar belgilangan. Mazkur qarorda Prezident maktablarining asosiy vazifalari, o‘quvchilarni tanlab olish mexanizmlari, ta'lim dasturlarining mazmuni, pedagog kadrlarni tanlash va ularning kasbiy rivojini ta'minlash tartibi, shuningdek, baholash va monitoring tizimlari aniq tartibga solingan. Ushbu hujjat Prezident maktablarida ta'lim sifatini ta'minlash, boshqaruvda samaradorlik va shaffoflikni kuchaytirish hamda iqtidorli o‘quvchilarni xalqaro standartlar asosida tayyorlash uchun mustahkam huquqiy va tashkiliy asos yaratadi.

Zamonaviy maktablardagi o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarga oid ilmiy-tadqiqotlarda sifatli bilim olish imkoniyatini kengaytirish, o‘quvchilarni kelgusida mehnat bozoridan munosib o‘rin olishini ta'minlash asosiy maqsadlardan biri sifatida ko‘riladi. Ta'lim tadqiqotchisi Andreas Shlyaxerning “Jahon miqyosidagi ta'lim. XXI asr maktab tizimini qanday barpo etmoq kerak?” nomli asarida “O‘tmishda ko‘rgazmali ta'limga amal qilinardi, kelgusidagi ta'lim ko‘proq loyihalash va faoliyatga asoslangan bo‘lishi kerak” [2. 40] ekanligini asoslab

beradi. Timoti Uoker o‘zining “Finlandiya ta’lim mo‘jizasi” asarida o‘qitish jarayonini real hayotga yaqinlashtirish zarurligini ta’kidlab, shunday yozadi: “Agar sinfdagi o‘qish real olamdagi hayotni eslatib tursa, bolalar o‘qiyotganlarini osonroq tushunadi”. [3. 35] Yana bir xalqaro ta’lim mutaxassisi George Couros “The Innovator’s Mindset” kitobida innovatsion ta’lim yondashuvlarini targ‘ib qilib, shunday yozadi “Ma’lumot nihoyatda ko‘p bo‘lgan bugungi dunyoda, o‘qituvchilar ma’lumotni tanqidiy baholay olishlari va o‘quvchilarga ham shunday qilishni o‘rgatishlari muhimdir.” [4. 20] Kanadalik olim Maykl Fullan o‘zining “Deep Learning: Engage the World Change the World” (2017) nomli kitobida ta’kidlaganidek: “Agar biz o‘quvchilarning beqaror va murakkab davrda muvaffaqiyat qozonishini, yangi vaziyatlarda fikrlay olishini va dunyoni o‘zgartira olishini istasak, ta’lim jarayonini qayta tasavvur qilishimiz kerak.”

Zamonaviy maktab tizimlarini tahlil qilgan olimlar va tadqiqotchilar fikrlaridan kelib chiqqan holda, ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ta’lim jarayoni o‘quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari va individual salohiyatlariga moslashtirilishi lozim. Baholash tizimi esa o‘quvchi shaxsiyati va iqtidorini rivojlantirishga yordam beradigan usullarda olib borilishi kerak.

Shu borada Prezident maktablari boshqa maktablar uchun lokomativ vazifasini bajarib, zamonaviy pedagogik tajribalarni tatbiq etish va samarali boshqaruv modellarini shakllantirishda yetakchi rol o‘ynaydi.

Ilg‘or ta’lim tizimlariga ega davlatlar, jumladan AQSH, Buyuk Britaniya, Singapur va Finlandiya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, muvaffaqiyatli ta’lim tizimlari o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muammolarni hal etish, muloqot va hamkorlik kabi ko‘nikmalarni shakllantirishga ustuvor ahamiyat beradi. AQSHdagi Phillips Exeter Academy, St. Paul’s School, The Hotchkiss School, Buyuk Britaniyadagi Brighton College va Westminster School, shuningdek, Ispaniyaning Madrid shahridagi King‘s College kabi nufuzli maktablarda o‘quv-tarbiyaviy jarayonlar yuqori akademik ko‘rsatkichlar bilan ajralib turadi.

Ushbu maktablarda o‘quvchilar A-Level, SAT va boshqa xalqaro imtihonlarda yuqori natijalar ko‘rsatadi. Har bir o‘quvchi uchun individual yondashuv qo‘llanilib, ularning qiziqishlari va salohiyatiga moslashgan ta’lim tizimi yaratilgan. Shu bilan birga, o‘quvchilarning kelajakdagi kasbiy yo‘nalishi va oliy ta’limga kirishlari uchun mustahkam poydevor yaratiladi, Top universitetlarga kirish uchun individual reja va qo‘llab-quvvatlash amalga oshiriladi.

Yuqoridagi maktablar nufuzli xalqaro ta’lim tashkilotlarining akreditatsiyasidan o‘tgan bo‘lib, xalqaro standartlarga javob beradi. Finlandiya maktablari o‘quvchilarni kelgusida muvaffaqiyat qozonishlari uchun tayyorlab, ularda fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Singapur maktablari esa ma’lumotni yodlashga emas, uni amaliyotda qo‘llash, qaror qabul qilish va kommunikatsiya ko‘nikmalarini shakllantirishga e’tibor beradi.

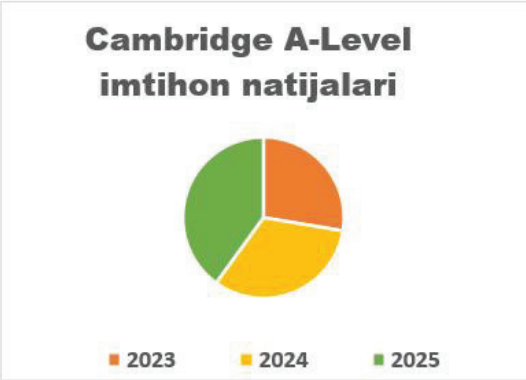
Andijon shahridagi Prezident maktabi 2025-yil mart oyida CIS (Council of International Schools) xalqaro akkreditatsiyasidan muvaffaqiyatli o‘tdi. Mazkur akkreditatsiya maktabda ta’lim sifati, o‘quv dasturlari, boshqaruv, xavfsizlik, o‘quvchilar uchun yaratilgan sharoitlar hamda pedagogik muhit xalqaro standartlarga to‘liq mos ekanini tasdiqlaydi. Hozirgi kunda maktab Cognia xalqaro ta’lim tashkiloti akkreditatsiyasidan o‘tish jarayonida faol ishtirok etmoqda. Cambridge A-Level imtihonlari natijalari ham yildan yilga o‘sib bormoqda.

Xususan, yuqori baholar (A, B, C) ulushi 2023-yilda 58 foizni, 2024-yilda 68 foizni, 2025-yilda 84 foizni tashkil etdi. (1-jadval).

Maktab bitiruvchilarining xorijiy oliy ta'lim muassasalariga 100 foizlik to'liq grant asosida qabul qilinish ko'rsatkichi izchil oshib bormoqda.

Xususan, 2025-yilda bu ko'rsatkich 6 nafarga yetdi. Maktab bitiruvchilari Koreya Respublikasidagi KAIST (QS reytingida 53-o'rin) hamda Seul Milliy Universiteti (QS reytingida 38-o'rin) kabi dunyoning nufuzli universitetlariga grant asosida qabul qilindi.(2-jadval).

tabida ta'lim olayotgan 8–11-sinf o'quvchilari o'rtasida tashkil etildi. So'rovnomaning asosiy maqsadi amaldagi o'quv-tarbiyaviy jarayon o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, loyihaviy ta'limda ishtirok etish hamda boshqa muhim kompetensiyalarini rivojlantirishga qay darajada xizmat qilayotganini aniqlashdan iborat bo'ldi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, 92% ishtirokchilar dars jarayonida tadqiqot va izlanish faoliyatida muntazam ishtirok etishini bildirgan. 80%

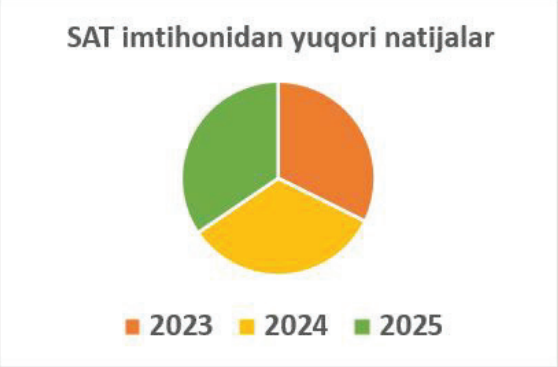
1-jadval

2-jadval

3-jadval

4-jadval

Bitiruvchilarning 100 foizi IELTS imtihonidan 7 va undan yuqori ballni qo'lga kiritdi. (3-jadval). O'quvchilarning 79 foizi SAT imtihonida 1400 ball va undan yuqori natija qayd etdi. Jumladan, maktabning 11-sinf o'quvchisi Muxtorjon Mo'ydinov SAT imtihonida eng yuqori 1600 ballni qayd etib, nafaqat maktab, balki respublika miqyosidagi eng yuqori natijani qayd etdi.(4-jadval).

Empirik ma'lumotlarni to'plash jarayonida so'rovnoma Andijon shahridagi Prezident mak-

o'quvchi tadqiqot va loyihalarni amalga oshirishni yoqtirishini, 95% esa darsdan tashqari loyihaviy faoliyatlarda ham faol qatnashishini qayd etgan. Shuningdek, 81% respondentlar darslarda tanqidiy fikrlashga undovchi mashg'ulotlar mavjudligini ta'kidlashgan.

Shuningdek, Zoom platformasi orqali o'tkazilgan intervyular Prezident maktablarining ijobiy tajribalarini ommalashtirishga doir fikrlarni chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Tanlab olingan Farg'ona, Buxoro va Qarshi shaharlari-

dagi Prezident maktablari bilan tashkil etilgan fokus-guruh muhokamalarida esa umumta’lim maktablariga joriy etish mumkin bo‘lgan ilg‘or tajribalar, ularni tatbiq etishda yuzaga kelayotgan muammolar hamda istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari bo‘yicha batafsil tahlillar amalga oshirildi. Ushbu empirik ma’lumotlar Prezident maktablarining ijobiy tajribalarini umumta’lim tizimiga moslashtirishga qaratilgan ilmiy asoslangan xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo‘lib xizmat qildi.

Empirik ma’lumotlar Andijon shahridagi Prezident maktabida o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarni bevosita o‘rganish maqsadida maktab rahbarlari, o‘qituvchilar va o‘quvchilar o‘rtasida o‘tkazilgan so‘rovnomalar, intervyular hamda fokus-guruh muhokamalari natijalariga asoslanadi. Mazkur tadqiqotlar jarayonida quyidagi muhim jihatlar aniqlandi.

Birinchidan, Prezident maktablari va umumta’lim maktablari o‘rtasida sharoit va imkoniyatlarning bir xil emasligi mazkur tajribani to‘g‘ridan-to‘g‘ri ko‘chirish imkonini cheklamoqda. Xususan, moddiy-texnik baza, sinf hajmi, o‘quvchilar tanlovi, o‘qituvchilarning ish yuklamasi va qo‘shimcha resurslar darajasidagi farqlar ijobiy tajribani aynan bir xil shaklda joriy etish imkoniyatini cheklaydi.

Ikkinchidan, tadqiqot natijalariga ko‘ra, Prezident maktablarining ijobiy pedagogik tajribasini tizimli ravishda o‘rgatuvchi aniq manbalar, metodik qo‘llanmalar hamda amaliy resurslar yetarli darajada mavjud emas. Umumta’lim maktablari o‘qituvchilari va rahbarlari ushbu tajribalarni o‘rganish va joriy etishga qiziqish bildirayotgan bo‘lsalar-da, “qayerdan va qanday o‘rganish mumkin?” degan savol ochiq qolmoqda. Amaldagi mavjud materiallar Prezident maktablaridagi tajribani tavsiflash bilan cheklanib, uni umumta’lim maktablari sharoitida qanday moslashtirish, dars jarayoniga qanday tatbiq etish va natijalarni qanday baholash masalalariga yetarli darajada aniqlik kiritmaydi. Natijada, ilg‘or tajriba nazariy darajada e’tirof etilayotgan bo‘lsa-da, uning amaliyotga tatbiqi bo‘yicha yagona va tushunarli metodik yo‘riqnomalar yetarli darajada shakllanmagan. Bu holat ilg‘or pedagogik yondashuvlarning samarali tatbiq etilishini qiyinlashtiradi.

Uchinchidan, empirik tahlil Prezident maktablari ijobiy tajribasini joriy etishdan avval uni umumta’lim maktablari imkoniyatlariga moslashtirish bo‘yicha maxsus ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish zarurligini ko‘rsatdi. Tajribani moslashtirish jarayonida pedagogik, tashkiliy va metodik jihatlarni ilmiy asosda o‘rganish hamda sinovdan o‘tkazish mexanizmlarini aniq ishlab chiqishni talab etadi.

Zamonaviy ta’lim tizimida maktablar o‘rtasida tajriba almashish, hamkorlikni yo‘lga qo‘yish hamda muvaffaqiyatli ta’lim muassasalarining ijobiy amaliyotlarini ommalashtirish ta’lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Xalqaro ta’lim tadqiqotchisi A.Shleyxer ta’kidlaganidek, “Kelajak maktablarining bilim berish muhiti oilalar va insonlarning boshqa guruhlarini oliy ta’lim tizimi, biznes vakillari va ayniqsa, boshqa maktablar va o‘quv sharoitlari bilan birlashtiradi. Gap innovatsion sheriklikni vujudga keltirish haqida bormoqda. Murakkab o‘quv tizimlari olamidagi yakkalanish alohida o‘quvchining ham, butun bir jamiyatning ham rivojlanish potensialini jiddiy tarzda cheklab qo‘yadi” [2. 40]. Bizningcha samarali ta’lim islohotlari alohida maktablar doirasida emas, balki ilg‘or tajribalarni tizimli ravishda tarqatish orqali amalga oshiriladi. Ushbu yondashuv O‘zbekiston ta’lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida ayniqsa dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Prezident maktablari faoliyati nafaqat akademik yuqori natijalarga, balki o‘quvchilarni real hayotga tayyorlash, bilimlarni amaliyotda qo‘llashga yo‘naltirilgan tizimli loyihalar bilan ham ajralib turadi. Tadqiqot doirasida Andijon shahridagi Prezident maktabida o‘rganilgan Ted

Talks, MUN (Model United Nations), Digital Generation (Raqamli avlod), Eco-Schools Uzbekistan loyihasi, Ota-onalar konferensiyasi, STEM+ tanlovi, "Oy kitobi" kabi loyiha va dasturlar umumta'lim maktablarida ham moslashtirilgan shaklda joriy etilganda, o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi, muammo yechish kompetensiyasi va ijtimoiy faolligini rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin.

Prezident maktablarining Xalqaro maktablar kengashi (Council of International Schools) a'zoligiga qabul qilingani hamda o'quv jarayonining Kembrij (Cambridge) ta'lim dasturi asosida tashkil etilgani ushbu ta'lim muassasalarining xalqaro ta'lim tizimi talablari, standartlari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uzviy integratsiyalashgan holda faoliyat yuritayotganidan dalolat beradi. Bu holat Prezident maktablari pedagogik jamoasining global ta'lim jarayonlari, innovatsion metodlar va ilg'or ta'lim tendensiyalaridan xabardor holda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishiga keng imkoniyat yaratadi. Mazkur maktablarda shakllangan ilg'or boshqaruv modeli, o'quv dasturlari va baholashning zamonaviy mexanizmlari umumta'lim maktablari uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lgan samarali tajribalar majmuasi bo'lishi mumkin. Davlatimiz rahbari maktablarni ham mazmun, ham sharoit jihatidan yaxshilash bo'yicha tashabbuslarni qayd etar ekan, ta'lim sifatini oshirish maqsadida respublika bo'yicha 500 ta maktabda Prezident maktablari va ixtisoslashtirilgan maktablar o'quv dasturlari hamda baholash tizimini joriy etish bo'yicha vazifalarni belgilab berdi [7.3]. Mazkur sharoitda Prezident maktablarining samarali pedagogik tajribalarini aniqlash, ularni umumta'lim maktablari sharoitiga moslashtirish va tizimli ravishda ommalashtirish zamonaviy ta'limni rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ehtiyoj sifatida yuzaga chiqmoqda.

"Prezident maktablari to'g'risida"gi Nizomga muvofiq, Prezident maktablarining maqsad va vazifalaridan biri sifatida "o'quvchilarni o'qitish va bilimini baholashning zamonaviy uslublarini, shuningdek, ta'lim dasturlarining integratsiyalashuviga asoslangan o'qitishning fanlararo yondashuvini joriy qilish va keyinchalik ijobiy tajribani maktabgacha va maktab ta'limi tizimiga tatbiq etish" [8. 3] belgilangan.

Andijon shahridagi Prezident maktabida o'quv-tarbiyaviy jarayonlarni tashkil etish tajribasini o'rganish natijalari umumta'lim maktablariga joriy etish mumkin bo'lgan qator ilg'or va samarali amaliyotlarni aniqlash hamda tahlil qilish imkonini berdi. Jumladan, o'quvchilarning IELTS, SAT, A-Level kabi xalqaro imtihonlarda yuqori natijalarga erishishi, xalqaro fan olimpiadalarida faol ishtiroki hamda nufuzli xorijiy oliy ta'lim muassasalariga 100 foiz grant asosida qabul qilinish ko'rsatkichlari mazkur ta'lim muassasasida ta'lim sifati yuqori darajada yo'lga qo'yilganidan dalolat beradi. Shuningdek, maktabda o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga yo'naltirilgan tizimli dasturlar, zamonaviy dars berish metodikalari, samarali boshqaruv mexanizmlari, xalqaro ta'lim dasturlarini o'qitish tajribasi, o'quvchilarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilishga qaratilgan amaliy mexanizmlar, ota-onalar bilan hamkorlikning zamonaviy usullari hamda o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi darsdan tashqari loyihalar muvaffaqiyatli joriy etilgan. Mazkur ijobiy tajribalarni umumta'lim maktablari amaliyotiga moslashtirilgan holda transfer qilish imkoniyati mavjud bo'lib, ularni joriy etishga qaratilgan quyidagi takliflar, bizning fikrimizcha, samarali natijalarga olib keladi.

1. O'quvchilarning ijtimoiy va hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan Prezident maktablarida amalga oshirilayotgan loyihalar, shuningdek ularni umumta'lim maktablari sharoitida tatbiq etish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga olgan uslubiy qo'llanma ishlab chiqish.

2. Umumta’lim maktablari o‘qituvchilarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan tanishtirish hamda ularni amaliyotga joriy etishda metodik ko‘mak berish maqsadida “Meet-up” formatidagi ilmiy-amaliy uchrashuvlarni tashkil etish.

3. Maktablarning ma’muriy-boshqaruv xodimlari va pedagoglari uchun treninglar, seminarlar, ochiq darslar hamda tajriba almashish uchrashuvlarini tizimli va muntazam ravishda tashkil etish orqali boshqaruv va pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.

4. Prezident maktablarida qo‘llanilayotgan ilg‘or pedagogik texnologiyalar, uslubiy materiallar va o‘quv ishlanmalarini umumta’lim maktablarining imkoniyat va ehtiyojlarini inobatga olgan holda moslashtirish hamda ta’lim jarayoniga bosqichma-bosqich joriy etish.

5. Prezident maktablari o‘quvchilari tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy-ijodiy loyihalar taqdimotlari jarayoniga umumta’lim maktablari o‘quvchilarini jalb etish, ular o‘rtasida hamkorlikni yo‘lga qo‘yish hamda qo‘shma loyihalarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini yaratish.

6. Prezident maktablari va umumta’lim maktablari o‘rtasidagi hamkorlik natijalarini umumlashtirish asosida uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish hamda ularni keng ommalashgan ta’lim platformalarida “Prezident maktablari tajribalari” nomli maxsus bo‘lim sifatida joylashtirish.

Tadqiqot natijalari Andijon shahridagi Prezident maktabida o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarni tashkil etish tajribasi umumta’lim maktablari ta’lim sifatini oshirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Mazkur ta’lim muassasasida shakllangan zamonaviy pedagogik yondashuvlar, samarali boshqaruv mexanizmlari hamda o‘quvchilarni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan tizimli faoliyat umumta’lim maktablari sharoitiga moslashtirilgan holda joriy etilishi mumkin bo‘lgan ilg‘or tajribalar majmuasini tashkil etadi.

Tadqiqotda ilgari surilgan hamkorlik modeli maktablararo tajriba almashishni tizimli asosda yo‘lga qo‘yib, Prezident maktablari va umumta’lim maktablari o‘rtasida barqaror pedagogik hamkorlik muhitini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa ta’lim muassasalari o‘rtasidagi yopiq faoliyatdan ochiq va hamkorlikka asoslangan ta’lim tizimiga o‘tish jarayonini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, Prezident maktablari o‘quvchilari va umumta’lim maktablari o‘quvchilari o‘rtasida qo‘shma loyihalar va ilmiy-ijodiy faoliyatni yo‘lga qo‘yish yoshlarning o‘zaro tajriba almashuvi, yetakchilik, jamoada ishlash va ijtimoiy faollik ko‘nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu jarayon ta’lim oluvchilarning kelgusida oliy ta’lim muassasalarida va mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun muhim tayanch bo‘lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, Prezident maktablari tajribasini umumta’lim maktablari amaliyotiga transfer qilishga qaratilgan mazkur taklif va tavsiyalar ta’lim tizimida hamkorlikni ta’minlash, pedagogik innovatsiyalarni ommalashtirish hamda umumiy o‘rta ta’lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari ushbu yo‘nalishda olib boriladigan keyingi ilmiy izlanishlar va amaliy tajriba-sinov ishlari uchun metodik asos bo‘lib xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. Toshkent: O'zbekiston, 2024. – B.122

2. A.Shlyaxer. Jahon miqyosidagi ta'lim. XXI asr maktab tizimi qanday barpo etmoq kerak?.-Toshkent: "Zamin nashr" 2022. – 40 b.

3. Timoti Uoker. Filandiya ta'lim mo''jizasi. "Global books", 2023-yil. 35 p

4. George Couros, The Innovator's Mindset, 2015. 20 p.

5. Maykl Fullan "Deep Learning: Engage the World Change the World" 2017. 31 p.

6. A.Shlyaxer. Jahon miqyosidagi ta'lim. XXI asr maktab tizimi qanday barpo etmoq kerak?. – Toshkent: "Zamin nashr" 2022. – 40 b.

7. Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 28-avgust kuni maktablarda ta'lim sifatini oshirish, o'quvchi o'rnini ko'paytirish va o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ustuvor vazifalar yuzasidan videoselektor yig'ilishidagi ma'ruzasi.

8. Prezident maktablari to'g'risida nizom. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 25.06.2019 yildagi 526-son

9. Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 25-iyundagi 526-son qaroriga ilova Prezident maktablari to'g'risida Nizom.

10. Инновацион таълим технологиялари / Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Ҳ., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. – Тошкент: 2015

11. Sangirova Zamira Bozorboyevna Ta'lim oluvchilarda hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishning innovatsion modellari (O'qituvchilar uchun uslubiy qo'llanma) Nashriyot, 2025

12. Sh. Egamberdiyev, A. Maxmudov, R. Tojiboyev 4K ko'nikmalarini baholash rubrikalari (uslubiy qo'llanma) Ta'limni rivojlantirish Respublika ilmiy-metodik markazi 2024

13. Sh.Kurbaniyazov, A.Mamatov, Sh.Muhammadjanov, N.Ismoilov, S.Maxanov Innovatsion ta'lim texnologiyalari va vositalari (uslubiy qo'llanma) Toshkent – 2024.

14. "Ijodiy pedagogika: ta'lim jarayoniga zamonaviy yondashuv" Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. Toshkent 2025-yil Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari agentligi

15. Hari Tomas. Ta'lim. O'ta qisqa tanishuv. Akademnashr 2025

16. Michael Fullan. The principaal2,0; tree keys to maximizing impact. Jossey-Bass Publishing 2023

17. Инновацион таълим технологиялари / Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Ҳ., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. – Тошкент: 2015. (o'quv-metodik qo'llanma)

18. "Liderlik va o'zgarishlarni boshqarish" mavzusidagi seminar-trening materiallari. A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti 2024 yil

19. "O'zbekiston yoshlari: muammolar va istiqbollar" nomli milliy tadqiqoti.
UNICEF Uzbekistan 2020

20. Ta'lim sektorida islohotlarni amalga oshirishda sheriklik to'g'risidagi bitim.
UNICEF Uzbekistan 2024

21. Maykl Fullan "Deep Learning: Engage the World Change the World" 2017

22. AI in the Classroom Empowering teachers for the future of learning.